

FRÁSÖGN

*af fundum framkvæmdastjórnar og stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins
í Dublin 30.–31. maí 2022.*

Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Bjarni Jónsson, formaður, og Bylgja Árnadóttir, alþjóðaritari. Á dagskrá var m.a. aðgengi að þungunarrofi, kynjasjónarmið í móttöku innflytjenda og fjórði leiðtogafundur Evrópuráðsins.

Seán Ó Fearghail, forseti neðri deildar írsku þingsins, opnaði fundinn og fjallaði um óréttlátt og siðlaust stríð rússneskra stjórnvalda í Úkraínu. Hann gagnrýndi sérstaklega rússneska þingmenn fyrir samþykki þeirra fyrir stríðsrekstri stjórnvalda. Tími væri til kominn að einhverjir þeirra 450 þingmanna sem ættu sæti á rússneska þinginu sýndu nægilegt hugrekki til að mótmæla stríðinu. Mark Daly, forseti efri deildar þingsins, hvatti einnig viðstadda til að styðja við hraða meðferð umsóknar Úkraínu að Evrópusambandinu.

Stjórnarnefnd hélt sérstaka umræðu um mögulegan fjórða leiðtogafund Evrópuráðsins. Leiðtogafundir hafa verið haldnir þrisvar sinnum frá stofnun Evrópuráðsins árið 1949, í Vínarborg árið 1993, í Strassborg árið 1997 og í Varsjá árið 2005. Frummælandi umræðunnar lagði áherslu á nauðsyn þess að leiðtogar aðildarríkja Evrópuráðsins ræddu hvað hefði áunnist og hvað mistekist á þeim 70 árum sem liðin væru frá stofnun Evrópuráðsins. Viðbrögð Evrópuráðsins við innrás Rússa í Úkraínu í febrúar hefðu verið rétt og leiðtogafundur væri tækifæri til að taka afgerandi afstöðu í nýjum veruleika alþjóðastjórnsmálanna. Björn Berge, varaframkvæmdastjóri Evrópuráðsins, sagðist sannfærður um að tími væri kominn til að halda fjórða leiðtogafundinn og benti á að meirihluti utanríkisráðherra Evrópuráðsins hefði lýst sig sammála því á ráðherrafundi í Tórínó fyrr í maí. Stóra spurningin væri hvar og hvenær slíkur fundur gæti farið fram. Berge taldi rétt að nýta slagkraftinn í umræðunni og halda leiðtogafund frekar fyrr en síðar. Ákveðið hefði verið að stofna sérstaka nefnd um málið innan Evrópuráðsins. Nefndinni væri ætlað að fjalla um viðbrögð Evrópuráðsins við þeim áskorunum sem nú blöstu við stofnuninni og afmarka umfjöllunarefni leiðtogafundar. Berge benti á að Evrópuráðið væri eina alþjóðastofnunin sem hefði vikið Rússum úr röðum sínum í kjölfar innrásarinnar í Úkraínu. Þetta sýndi leiðtogahæfni og bæri vitni um hversu mikla virðingu aðildarríkin bæru fyrir gildum Evrópuráðsins. Bjarni Jónsson, formaður Íslandsdeildar, lýsti yfir stuðningi við það að skipulagður yrði fjórða leiðtogafundur Evrópuráðsins til að styrkja undirstöður stofnunarinnar og standa vörð um mannréttindi og lýðræði fyrir alla Evrópubúa. Miklar breytingar hefðu átt sér stað í Evrópu og nauðsynlegt væri að leiðtogar Evrópu kæmu saman og reyndu að stýra þessari þróun þannig að það yrði til hagsbóta fyrir alla og gildum stofnunarinnar til framdráttar. Hann benti á að í aðdraganda loka kalda stríðsins hefði verið haldinn mikilvægur leiðtogafundur á Íslandi og í ljósi komandi formennsku Íslands í ráðherranefndinni hefðu íslensk stjórnvöld lýst vilja sínum til að halda fjórða leiðtogafundinn í Reykjavík.

Simon Coveney, utanríkisráðherra Írlands og formaður ráðherranefndar Evrópuráðsins, kynnti áherslur írskra stjórnvalda meðan á formennsku landsins í Evrópuráðinu stæði. Hann sagði stríðið í Úkraínu hafa gjörbreytt forgangsmálum Evrópuráðsins. Hann harmaði að aðgerðir rússneskra stjórnvalda hefðu leitt það af sér að rússneskur almenningur væri nú sviptur vernd öflugustu mannréttindastofnunar Evrópu. Samstaða aðildarríkja Evrópuráðsins í ráðherranefndinni og í þinginu um að víkja Rússlandi úr Evrópuráðinu hefði verið aðdáunarverð. Nú riði á að halda sömu samstöðu varðandi stuðning við Úkraínu og við Evrópuráðið í ljósi breytts rekstrarumhverfis stofnunarinnar eftir brotthvarf Rússa. Coveney sagðist myndu gera sitt besta til að fjórði leiðtogafundur Evrópuráðsins yrði haldinn á meðan á írsku formennskunni stæði. Hann vildi byggja á þeim áhuga sem utanríkisráðherrar aðildarríkjanna hefðu lýst yfir í Tórínó. Hvar

sem leiðtogafundurinn færi fram, í Kív, Reykjavík, Dublin eða Strassborg, væri nauðsynlegt að leiðtogar Evrópuráðsríkja kæmu saman fyrr en síðar og ítrekuðu mikilvægi Evrópuráðsins. Í formennskutíð sinni myndu Írar leggja höfuðáherslu á að styrkja undirstöður Evrópuráðsins, virðingu fyrir lýðræði, mannréttindum og réttarríkinu. Þá myndi formennskan einnig beita sér fyrir auknu þátttökulýðræði, aðkomu ungs fólks að stjórnámálum og móttöku flóttafólks.

Stjórnarnefnd samþykkti ályktun um samþættingu kynjasjónarmiða í stefnu um móttöku flóttafólks og innflytjenda. Í ályktuninni var vakin athygli á vannýttum hæfileikum innflytjendakvenna í Evrópu. Kallað var eftir því að aðildarríki Evrópuráðsins hefðu kynjasjónarmið að leiðarljósi í allri löggjöf og stefnumótun varðandi málefni innflytjenda og flóttafólks. Þingið kallaði eftir því að aðildarríkin berðust gegn hvers konar ofbeldi og misrétti gagnvart innflytjendum og þá sérstaklega kynbundnu ofbeldi. Þá var hvatt til aukinnar þátttöku kvenna, sérstaklega úr hópi innflytjenda og flóttafólks, í stefnumótun á vegum stjórnvalda.

Í ályktun um aðgengi að þungunarrofi lýsti þingið áhyggjum af aukinni áreitni og ofbeldi frá andstæðingum þungunarrofs. Birtingarmyndir slíkrar áreitni væru t.d. sálrænn þrýstingur fyrir utan heilbrigðisstofnanir þar sem þungunarrof væri framkvæmt, orðræða á netinu, ofsóknir dómstóla gegn baráttufólki fyrir réttinum til þungunarrofs, stofnunum eða frjálsum félagasamtökum og ógnir og hótanir gegn heilbrigðisstarfsfólki. Þingið fordæmdi slíka áreitni sem skýrt brot á réttinum til einka- og fjölskyldulífs, tjáningarfrelsis og félagafrelsis. Slík áreitni græfi undan réttindum sem bundin væru í lög í flestum aðildarríkjum Evrópuráðsins og væri hluti af víðtækari aðför að réttindum kvenna. Kallað var eftir því að aðildarríki tryggðu raunverulegt aðgengi og upplýsingagjöf um þungunarrof til að valdefla konur og aðstoða þær við að taka upplýstar ákvarðanir.

Í ályktun um fíkn í lyfseðilsskyld lyf ítrekaði þingið rétt sjúklinga til bestu mögulegu lækni meðferðar og aðgengis að nauðsynlegum lyfjum. Bent var á að fíkn í lyfseðilsskyld lyf væri kerfisbundið félagslegt vandamál sem krefðist heildstæðrar og þverfaglegrar nálgunar. Kallað var eftir því að aðildarríki færu að ráðleggingum Alþjóðaheilbrigðismálastofnunarinnar og þróðu leiðbeiningar og viðmið um notkun og ávísun ávanabindandi lyfja.

Þá samþykkti stjórnarnefnd ályktun um upprætingu sárrar fátæktar barna. Þingið lýsti því yfir að óásættanlegt væri að sum börn í aðildarríkjum Evrópuráðsins byggju við sára fátækt. Aðildarríki Evrópuráðsins voru hvött til að ráðast gegn orsökum vandans, þar á meðal með því að fara að tilmælum í félagsmálasáttmála Evrópu (e. European Social Charter), og útrýma algerlega sárrí fátækt barna á heimsvísu fyrir árið 2030.

Bjarni Jónsson sat einnig fund framkvæmdastjórnar þingsins. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.pace.coe.int.